

tilraadet at forhindre enhver Forbedring af den offentlige Skole, og han sagde et andet Sted, at jeg ikke vilde have Skolen forbedret. Den høitærede Minister sagde, at min Udtalelse var gaaet ud paa at hævde den Betragtning, at man ikke burde gjennemføre noget Nyt. Den høitærede Minister tillagde mig udtryffeligt den Opfattelse, at man burde hverken konsolidere det Gamle eller gjennemføre noget Nyt, og det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) gjorde sig skyldig i en lignende Misforstaaelse, idet han mente, at min Betragtning gik ud paa Intet at gjøre. Jeg vil i den Henseende kun oplyse, at det er en Misforstaaelse, og det maa maasse være mig tilladt at oplyse, hvad jeg har udtalt derom, da det vistnok, ellers kan blive misforstaaet haade her i Salen og udenfor. Det, som jeg udtalte var: „Jeg anser det derfor for umuligt, at der kan gjennemføres et Lovforslag, som konsoliderer den nuværende Tilstand. Jeg anser det heller ikke for gjørligt at gjennemføre et Lovforslag, som i Virkeligheden vil etablere et nyt Princip. Men jeg maa tilføje, jeg beklager ikke dette. Jeg deler ikke de Udtalelser, som saa ofte ere faldne, om Nødvendigheden af paa dette Omraade at faae gjennemført et omfattende Lovarbejde.“ Jeg fortsætter derpaa med at sige, at Grunden, hvorfor jeg ikke anser det for at være nødvendigt, er den, at den bestaaende Lovgivning indeholder Tilstrækkeligt til, at en frjvindt Minister, der vil handle i de nye Kommunalloves Mand, vil være i Stand til at gjennemføre saa at sige Alt, hvad det her foreliggende Lovforslag indeholder af Godt (Afbrydelse af Berg) „Ja, jeg kan gjerne glæde det ærede Medlem med at udtale, at jeg vilde finde det i høi Grad ønskeligt, om vi havde en Minister, som var i Stand til ved Overenskomst med Kommunerne at gjennemføre alt Godt, som dette Lovforslag indeholder. Jeg sigter hermed til — og det udtalte jeg ogsaa i Gaar — at Formaålet maatte være at naae hen til en virkelig Overdagsundervisning, men vel at mærke, ikke gjennemført ved Lovang, men gennem Overenskomst mellem Autoriteterne og Kommunerne. Dette har jeg troet at burde udtale, fordi Alle let vilde se, hvad Forskjel der er i Tanken mellem at udtale, at man ikke bør gjøre Noget, og paa den anden Side at udtale den Opfattelse, at det ikke under de nuværende Omstændigheder er gjørligt at udføre Noget, som vi kunne være tjente med. Denne Anskuelse fastholder jeg aldeles, og jeg tror ikke, at det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds vil være i Stand til at gjennemføre, et saadant Princip, som enten han eller vi kunne være tjente med. Man har ogsaa fra flere Sider — det gjorde navnlig det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (Kjær) stærkt gjældende nu — sagt, at mine Udtalelser i Gaar have været Vidnesbyrd om et rent Friskolestandpunkt. Det er mærkeligt nok, thi jeg har ikke taget Ordet

for Friskolen i Gaar — jeg tror ikke med et eneste Ord — og ikke desto mindre have de fleste faaet den Opfattelse, at det skulde være en Udtalelse fra Friskolens Standpunkt. Jeg har udtalt mig principielt imod Skoletvang, men deri ligger da ikke nogen Udtalelse for Oplysningen af den offentlige Skole eller for Gjennemførelse af Friskolen. Enhver vil kunne se, at i den offentlige Skole vil Skoletvungen kunne hævdes, uden at den derfor ophører at være offentlig Skole — Kommune- eller Statskole. Jeg har udtalt mig angaaende Friskolen, og jeg har takket Friskolen for dens Gjerning og den Del, den har taget i Udviklingen. Jeg tror, at den har baaert rige Frugter, men jeg har ikke med et Ord udtalt mig om, at vi skulde tilfidesætte den offentlige Skole for Friskolen. Jeg har netop her udtalt, at den offentlige Skole skulde være ikke blot af Navn, men ogsaa af Gavn en Kommuneskole og som saadan være en Skole, som Kommunerne og deres Myndigheder havde Magt og Evne til at ordne, og Mindretallene i Kommunerne skulde da altid have den Ret, som de have, til at benytte Friskolen. Kunde vi ad Lovgivningsveien fremme Udviklingen af Friskolen, er jeg gjerne med der til. Jeg gentager, jeg har ikke i Gaar taget Ordet for enten at undergrave eller nedbryde Statskolen paa nogen Maade (Indsigelse). Jo, Statskolen, kan jeg for saa vidt sige, som jeg egentlig ikke anerkjender Begrebet Statskole; thi det er Kommuneskolen, jeg vil have frem. Den Vel, som vi hidtil have gaaet, forekommer det mig ogsaa at være det Solideste fremdeles at følge og at blive i det Spor, som man allerede er inde paa. Lige siden 1849 have Tankerne om at gjennemføre en Omorganisation af vort offentlige Skolevesen staaet paa Dagsordenen. Man har til forskjellige Tider reist Forespørgsel derom — det viser Rigsdagstidenderne ogsaa — der er neppe nogen Samling siden 1849, hvor ikke dette Spørgsmaal har været fremme, og det er fuldstændig naturligt, at man ikke har kunnet føle sig tilfreds med en Ordning af Skolevesenet, som stammer fra 1814. Men ikke desto mindre har en ny samlet Organisation af Skolevesenet ikke kunnet finde Sted; man er gaaet den Vel at lempe og hjælpe paa det Bestaaende ved mindre Lovgivningsarbejder, ved Lovene af 1855, 1856, 1860 og 1864. Det er kun en Række Smaalove, men deres Giendommelighed gaar i een Retning, og det er i Retning af Udvikling af Frihed i Skolen, dels med Hensyn til Friskolen, dels med Hensyn til Kommunerne's Ret, dels med Hensyn til Ordningen af Lærernes Lønning efter et Princip, vi her have søgt at føre videre, nemlig ad Skolepengeveien. Det er derfor min Opfattelse af Skolestagen, at jeg vel ikke vil være med til at modstætte mig, hvis det kunde lykkes at faae gjennemført et større Lovarbejde, som man i Virkeligheden kunde sætte Pris